

Постоји ли спремност владе за доношене „популарних“ мера у економији?

Још у току предизборне кампање, периоду у коме се политички такмаци надмећу у обећавању популарних мера и решења, знало се да ће након избора ко год да победи морати да повуче непопуларне мере – дакле, супротно од онога што је обећавано. Тако је и било. Ребаланс буџета носио је са собом, у пакету, и велики број промена у фискалној политици од којих су само нека од решења системског карактера са ефектом на све привредне субјекте. Рецимо, повећање опште стопе ПДВ-а са 18% на 20%, повећање акциза итд... Било је у јавности критичких примедаба аналитичара и новинара који су били за или против неких од предложених мера, али углавном су то биле површне критике и полемике, каткад и суштински погрешне. Тако су многи, а у томе су предњачили новинари који су постали економски експерти и стални гости једни другима у ТВ емисијама, говорили да се стопа ПДВ-а повећава за 2%?! Господо, 2% од 18% је 0.36% што би значило да је нова стопа ПДВ-а 18,36%! Влада је повећала стопу ПДВ-а за 2 процентна поена, а не за 2%! Но, на страну критике, ресорни министар је повукао потез у великом цајтноту како би обезбедио функционисање државе у наредном периоду. У суштини поменуте мере фокусиране су на приходну страну буџета. Међутим, поменуте мере утичу на смањење агрегатне тражње и неће имати позитиван ефекат на раст економске активности. Неопходно је овим мерама придодати друге које ће снажније утицати на повећање економске активности, а без додатног оптерећивања расходне стране буџета.

Управо у том смислу предлажемо једно системско решење које ће имати утицај на приходну страну буџета и истовремено далеко јачи утицај на економску активност и побољшање животног стандарда запослених. Решење је сасвим једноставно и подразумева успостављање механизма условљеног смањења одређених пореских стопа. Када кажемо условљеног, то значи да ако послодавац испуни одређени услов, онда може да рачуна на смањење одређених пореских стопа. У суштини, на овај начин отвара се могућност послодавцу да сам управља сопственим пореским оптерећењем.

Системско решење – могућност управљања сопственим пореским оптерећењем

Да би представили ово системско решење на што једноставнији начин како би се лакше

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

учио смисао условљености, послужићемо се конкретним примером. Претпоставимо да имамо предузеће са педесет запослених и да је просечна плата запослених 20,000 динара. (Плата је врло мала, али за предлог решења који желимо прикажемо, далеко су битнији односи између пореза и доприноса, и нето и бруто плате.) Такође, претпоставићемо да посматрано предузеће остварује добит на годишњем нивоу од 4,200,000 динара што је у еврима по курсу од 1 евро=115 дин, око 200,000 евра.

У табели 1. дат је приказ пореских обавеза које послодавац мора да исплати како би запослени добили плату на крају месеца. Подаци су дати за месечни и годишњи ниво. Као што видимо за нето плату од 20,000 динара по раднику, а већ смо се сложили да је та плата безобразно мала, послодавац на месечном нивоу издваја милион динара или 8695 евра за 50 радника. На годишњем нивоу то износи дванаест милиона динара или око 104,347 евра.

Табела 1. Плата, порези и доприноси (50 радника)

(50 радника)

динари

евро

Нето плата - месечно

1000000

8695,652

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

Нето плата - годишње

12000000

104347,8

Бруто плата - месечно

1359550

11822,17

Бруто плата годишње

16314600

141866,1

Порез на зараде

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

Порез на зараде - месечно

116214

1010,557

Порез на зараде - годишње

1394568

12126,68

Доприноси - радник

ПИО - месечно

149550,5

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

1300,439

ПИО - годишње

1794606

15605,27

Здравство - месечно

83612,33

727,0637

Здравство - годишње

1003348

8724,764

Незапосленост - месечно

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

10196,63

88,6663

Незапосленост - годишње

122359,5

1063,996

Доприноси - послодавац

Послодавац - месечно

243359,5

2116,169

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

Послодавац - годишње

2920313

25394,03

Укупно порези и доприноси

Порези и доприноси - месечно

602932,9

5242,895

Порези и доприноси - годишње

7235195

62914,74

Пореском реформом до повећања плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

Али то није све! Као што можете видети из табеле 1. при исплаћивању нето плате послодавац мора да подмири све обавезе у погледу пореза и доприноса. У нашем постојећем пореском систему те обавезе нису мале. Месечно, посматрано за 50 радника са нето платом од 20,000 динара, послодавац мора да плати око 602,932 динара или око 5242 евра, односно нешто мало више од 60% укупног нето износа који радници добијају у виду нето плате. На годишњем ниво то износи око 7,235,195 динара или око 62,914 евра. Није мало! Свакако, другачије звучи када се каже порез на зараде износи 12%, допринос за пензионо инвалидско осигурање 11% на терет радника и исто толико на терет послодавца, допринос за здравство 6.15% на терет радника и исто толико на терет послодавца, и допринос за незапосленост 0.75% на терет и радника и послодавца. Просто нисте у могућности да сагледате пореско оптерећење све док не видите конкретне цифре.

Но, сви ми природно желимо повећање плате! Хајде да видимо какви су ефекти повећања нето плата за двадесет посто тј. са 20,000 на 24,000. Слажемо се да је то и даље безобразно мала плата, али да видимо шта нам кажу подаци из табеле 2.

Табела 2. Упоредивање плата, пореза и доприноса пре и након повећања од 20%

Нето плата од 20,000 динара у динарима и еврима

Повећање нето плате за 20%

Разлика у порезима и доприносима након повећања плате

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

10434,78

Нето плата - годишње

12000000

104347,8

14400000

125217,4

Бруто плата - месечно

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

1359550

11822,17

1650000

14347,83

Бруто плата годишње

16314600

141866,1

19800000

172173,9

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

Порез на зараде

Порез на зараде - месечно

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

151068

1313,635

34854

303,0783

Порез на зараде - годишње

1394568

12126,68

1812816

15763,62

418248

3636,939

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

Доприноси - радник

ПИО - месечно

149550,5

1300,439

181500

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

1578,261

31949,5

277,8217

ПИО - годишње

1794606

15605,27

2178000

18939,13

383394

3333,861

Здравство - месечно

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

83612,33

727,0637

101475

882,3913

17862,675

155,3276

Здравство - годишње

1003348

8724,764

1217700

10588,7

214352,1

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

1863,931

Незапосленост - месечно

10196,63

88,6663

12375

107,6087

2178,375

18,94239

Незапосленост - годишње

122359,5

1063,996

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

148500

1291,304

26140,5

227,3087

Доприноси - послодавац

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

Послодавац - месечно

243359,5

2116,169

295350

2568,261

51990,55

452,0917

Послодавац - годишње

2920313

25394,03

3544200

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

30819,13

623886,6

5425,101

Укупно порези и доприноси

Порези и доприноси – месечно

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

602932,9

5242,895

741768

6450,157

138835,1

1207,262

Порези и доприноси - годишње

7235195

62914,74

8901216

77401,88

1666021,2

14487,14

Подаци нису нимало охрабрујући по питању наше жеље за већом платом. Ако послодавац повећа плату за 20%, онда ће на месечном нивоу за нето плате издвајати 1,200.000 динара или у еврима око 10,434 евра. На годишњем нивоу то износи око 14,4 милиона динара или око 125,000 евра. Наравно, ово није једини трошак за послодавца јер он са повећањем плата својим радницима мора да рачуна и са повећањем пореских обавеза према држави. Управо подаци из последње две колоне показују да је та разлика након повећања плате значајна, и да послодавац ако повећа плату раднику мора значајно да повећа издвајања и држави за порезе и доприносе. У суштини, то је и највећи проблем тренутно за повећање економске активности, јер како повећати производњу ако не постоји раст агрегатне тражње, односно ако нема значајнијег раста плата, а значајнији раст плата је скоро немогућ при овом пореском оптерећењу. Шта показују подаци из последње две колоне табеле 2? Говоре нам да повећање плата радницима (та плата је непристојно мала чак и након повећања од 20%) узрокује и повећање пореза и доприноса за око 1,67 милиона динара или око 14,5 хиљада евра на годишњем нивоу! Као што видимо, минимално повећање чак и тако ниских плата, генерише значајне пословне трошкове послодавцу.

И хоћемо ли дочекати повећање плата? Постоји ли решење које би истовремено утицало позитивно на стандард радника и буџет Републике Србије са становишта пореских прихода? Управо о томе је овде реч.

Како са мање учинити више

Ево идеје и решења које је системског карактера и пружа могућност избора менаџменту предузећа да управља пореским оптерећењем кроз управљање пословним трошковима и профитом. Укратко, ова идеја може да се представи као потенцијална могућност смањења пореза на зараде, пореза на добит и појединих доприноса на плату уз услов да се повећа фонд плата. Другим речима, ако повећате фонд плата онда можете да рачунате са смањењем пореза и доприноса, и то је у суштини та условљеност о којој

Пореском реформом до повећања плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

говоримо.

Приказаћемо решење на конкретном примеру. У претходном делу видели смо да повећање нето плата за 20% представља велико оптерећење предузећу са становишта трошкова, и прети значајно да умањи профит на крају године. У складу са предложеним решењем дефинишемо могућност да са повећањем фонда плата послодавац може да рачуна са умањењем пореза и доприноса. У табели 3. дат је приказ пореза и доприноса за повећање фонда плата од 20% и 40%. Ова табела је у суштини срж идеје и механизма самосталног управљања сопственим пореским оптерећењем.

Табела 3. Основни и умањени порези и доприноси

Основни порези и доприноси

Умањени порези и доприноси у случају повећања фонда плата за 20%

Умањени порези и доприноси у случају повећања фонда плата за 40%

Порез на зараде

12

10

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

8

Допринос за ПИО

11

10

9

Допринос за здравство

6.15

5.15

4.75

Допринос за незапосленост

0.75

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

0.75

0.75

Порез на добит

²

15

11

8

1 Идентичан износ доприноса иде на терет радника и послодавца, што значи да је допринос за ПИО 22%, за здравство 12.5%, и незапосленост 1,5%. У табели је дат приказ колико је смањење и за радника и за послодавца.

2 Предлог закона о изменама закона о порезу на добит који се налази на јавној расправи у току писања овог текста предлаже повећање пореза на добит са 10% на 15%. Стога се у примеру користи будућа стопа пореза на добит.

На основу дефинисаних пореских умањења у табели 3. можемо да упоредимо какви су ефекти повећања фонда плата са и без смањења пореза и доприноса. Како би лакше пратили ефекте подаци су приказани у еврима, а до динарских износа се долази множењем износа у еврима са 115 (курс 1 евро = 115 дин).

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

Табела 4. Упоредивање плата, пореза и доприноса пре и након повећања од 20%

Нето плата од 20,000 динара у еврима

Повећање нето плате за 20% и смањење пореза и доприноса

Разлика у порезима и доприносима након повећања плате и смањења пореза и доприноса

евро

евро

евро

Нето плата - месечно

8695,652

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

10434,78

Нето плата - годишње

104347,8

125217,4

Бруто плата - месечно

11822,17

13478,26

Бруто плата годишње

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

141866,1

161739,1

Порез на зараде

Порез на зараде - месечно

1010,557

1007,739

-2,81739

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

Порез на зараде - годишње

12126,68

12092,87

-33,8087

Доприноси - радник

ПИО - месечно

1300,439

1347,826

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

47,38696

ПИО - годишње

15605,27

16173,91

568,6435

Здравство - месечно

727,0637

694,1304

-32,9333

Здравство - годишње

8724,764

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

8329,565

-395,199

Незапосленост - месечно

88,6663

101,087

12,42065

Незапосленост - годишње

1063,996

1213,043

149,0478

Доприноси - послодавац

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

Послодавац - месечно

2116,169

2143,043

26,87435

Послодавац - годишње

25394,03

25716,52

322,4922

Пореском реформом до повећана плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

Укупно порези и доприноси

Порези и доприноси – месечно

5242,895

5293,826

50,9313

Порези и доприноси - годишње

62914,74

63525,91

611,1757

Прво што можемо да приметимо јесте раст пореза и доприноса после повећања фонда плата, у односу на непромењен фонд плата, на годишњем нивоу за само 611 евра!!! Да вас подсетимо, у примеру без смањења стопа пореза и доприноса при повећању фонда плата од 20% имали смо повећање од 14,5 хиљада евра!!! Ово је драматична разлика од скоро 14 хиљада евра и свакако позитивно утиче на пословни резултат предузећа, и поред тога што су запосленима повећане плате. Да, сада ће неко рећи - али то је губитак пореских прихода! Прво, о којем губитку пореских прихода говоримо ако не уследи повећање плата. Друго, ако имамо повећање плата, ми не губимо 14 хиљада евра пореских прихода јер се повећава приход на бази индиректних пореза, преваходно ПДВ-а. Приказано решење представља елегантан начин за преусмеравање пореских прихода са директних на индиректне порезе, а на то нам и највише указују стране финансијске институције када говоре о проблемима у нашем економском систему.

Са овим решењем послодавац има далеко бољу ситуацију по питању трошкова везаних за директно пореско оптерећење на плату, али далеко од тога да је ситуација за послодавца сјајна. Наиме, са повећањем фонда плата од 20% ипак се повећавају трошкови пословања који умањују добит на крају године. Зато се други део идеје базира на подстицању послодавца да након повећања плате радницима има могућност да оствари умањење пореске стопе на добит. Претпоставимо да послодавац из нашег примера остварује добит од 200,000 евра пре и после повећања фонда плата, то јест и поред раста прихода и продуктивности, трошкови повећања фонда плата нису условили и раст добити на годишњем нивоу. На основу нацрта закона о изменама и допунама закона о порезу на добит нова стопа пореза на добит износиће 15% (тренутно износи 10%) и то је оно што послодавци и приватан сектор неће дочекати са одушевљењем. Но, ако се вратимо на табелу 3. видимо да повећање фонда плата од 20%, омогућава смањење стопе пореза на добит за 4 процентна поена са 15% на 11%.

У случају да послодавац одлучи да не мења ниво плата, он ће на крају године морати да плати око 30,000 евра пореза на добит (15% на 200,000 евра). Са друге стране ако се одлучи за повећање фонда плата имаће добру ситуацију по питању пореског оптерећења на плате, али се повећавају трошкови пословања и умањује добит на крају

године. Стога би било добро подстицајно деловати на послодавца тако што ће се омогућити да разлику у повећању фонда бруто плата одбије од добити пре опорезивања. У нашем примеру то би уз смањење пореске стопе на добит значило да се пореска стопа од 11% примењује на добит од 180,127 евра, а не 200,000 евра, јер смо од добити која је 200,000 одузели раст бруто плата од 19,873 евра. Примена умањене пореске стопе на ову основицу резултира порезом на добит у износу од 19,813 евра, што је свакако далеко мање од 30,000 евра!

У табели 3. приказано је и умањење пореских стопа за повећање плата од 40% на годишњем нивоу. Стога, наведимо укратко ефекте тог повећања на пореске приходе. На годишњем нивоу (без умањења пореза и доприноса) ако би послодавац повећао фонда плата за 40% онда би морао да плати око 28,000 евра више за порезе и доприносе (50 радника). Са друге стране на основу умањених пореских стопа из табеле 3. повећање пореза и доприноса при повећању плате од 40% износило би око 2350 евра на годишњем нивоу. То значи да чак и при тако великом повећању фонда плата, оптерећење по питању директних пореза и доприноса не утиче значајно на пораст трошкова пословања. Са друге стране раст фонда бруто плата повећава трошкове пословања, али послодавац има значајно олакшање када је у питању опорезивање добити. У погледу пореза на добит ако задржимо исти износ добити пре и после повећања фонда плата у износу од 200,000 евра, онда уз смањење пореске стопе и уз одбитак разлике у расту фонда бруто плате, након примене пореске стопе од 8%, послодавац плаћа око 12,500 евра пореза на добит. Подсетимо се да, без повећања фонда плата, послодавац би издвајао око 30,000 евра по новој пореској стопи од 15%.

Дакле, да ли послодавац сада има довољно подстицаја да повећа плате ако му економска ситуација омогућава да оствари бољи пословни резултат? Наравно да има! Такође треба напоменути да ово решење није ограничено на једну годину, послодавац ће сваке године моћи да управља својим пореским оптерећењем, некада ће остваривати већи а некада мањи раст фонда плата, све у зависности од нивоа пословне активности.

Решеност ресорног министра у предузимању непопуларних мера с циљем потенцијалног затварања буџетског дефицита на очеку мандата владе, видела се на делу кроз повећање стопе ПДВ-а са 18% на 20%, и вероватно, повећање пореза на добит са 10% на 15%. Али кључно питање је да ли министар и влада поред одлучности, поседују и храброст да примене „популарну“, али неуобичајену меру (јер представљено решење није преписано на бази искуства неке друге земље) у виду омогућавања сваком привредном субјекту у приватном сектору да сам управља својим пореским оптерећењем.

Имплементација ове идеје у пракси представљала би системско решење ослобођено било чије субјективности при остваривању пореских смањења. Доносилац одлуке у погледу пореског смањења, онај који управља у овом случају својим пореским оптерећењем, јесте послодавац. Министарство финансија би морало технички да организује процедуре за пријаву у погледу смањења пореског оптерећења где би сваки порески обвезник, пре уласка у систем смањења пореског оптерећења, морао да има испуњене све обавезе из претходног периода по питању пореза и доприноса. Такође порески обвезник морао би да повећа фонд плата на ниво потребан за смањење пореског оптерећења у току три месеца, тј. у првом кварталу од дана пријављивања. (Ово су већ технички детаљи и на овом месту нема потребе читаоце даље оптерећивати тиме.)

На крају, упоредимо корисност већ усвојених системских мера, и оних које ће тек бити донете, са овим предложеним системским решењем. Раст стопе ПДВ-а представља општу системску меру која погађа све грађане. Повећање ПДВ-а би требало да има позитиван ефекат на приходну страну буџета кроз раст пореских прихода. Кажемо „требало би“ јер увек постоји реална (у Србији скоро извесна) могућност да се смањи агрегатна тражња, а самим тим и потрошња, што неће довести до планираног раста пореских прихода, осим краткорочно. Али, хајде ипак да кажемо да ће ПДВ имати позитиван утицај на раст пореских прихода. Међутим, са становишта грађана имамо негативан утицај кроз повећање цена и смањење тражње... Што се тиче повећања пореске стопе на добит са 10% на 15%, треба рећи да повећање стопе на добит иде у корист овог предложеног решења. Наиме, што је већа пореска стопа на добит, наведено решење које предлаже умањење пореске стопе уз услов да се повећа фонд плата, послодавцима делује све примамљивије. [\[1\]](#)

Претходно приказан механизам управљања сопственим пореским оптерећењем отвара врата приватном сектору за значајнији развој. Са друге стране, јавни сектор остаје ускраћен за ту могућност јер ће плате у јавном сектору бележити далеко мањи раст. Јавни сектор би могао да рачуна са повећањем плата тек са смањењем броја запослених (који би прешли у приватни сектор). Дакле, у питању је средњорочно системско решење иза којег стоје бројне користи.

Прво, ПОВЕЋАЊЕ ПЛАТА ЗАПОСЛЕНИМА (мало ли је!). Друго, повећање запослености. Наиме, фонд плата можете повећати или повећањем плата или повећањем броја запослених. Треће, стимулише се смањење сиве економије и рад на црно. Четврто, повећава се потрошња и агрегатна тражња. Пето, са повећањем агрегатне тражње, и на основу постојеће стопе ПДВ-а, уследиће и повећање индиректних пореских прихода (ту је и раст прихода на бази акциза). Шесто, позитиван аспект са становишта покретљивости радне снаге на тржишту рада, јер ће се тражити посао код оних

Пореском реформом до повећања плата и запослености

Пише: Дејан Миљковић, Владимир Ристановић
понедељак, 22 октобар 2012 07:06

послодаваца који примењују предложено решење. Седмо, током времена можемо очекивати смањење запослених у државној администрацији и јавном сектору јер тамо плате неће бележити раст као у приватном сектору. Државни сектор не може да примењује представљено решење јер неће имати могућност да повећава фонд плата у складу са предложеним решењем. Осмо, промена у структури пореских прихода у смислу повећања индиректних и смањења директних пореских прихода... Наравно, постоје и други позитивни ефекти али и наведено је довољно да би се озбиљно размислило о примени овог решења.

На потезу су премијер и ресорни министри.

[1] Може се приговорити да послодавац може кроз повећање цена својих производа да повећа своје приходе и добит, и на тај начин повећање трошкова узрокованих повећањем фонда плата превали на потрошаче. Постоји та могућност код предузећа која имају монополски положај и о томе би морала да поведе рачуна Комисија за заштиту конкуренције. Са друге стране, ако нисте монополиста и повећате цене својих производа, прогутаће вас конкуренција и доживећете пропаст. Наравно, и у овом случају мора се водити рачуна о картелизацији тржишта, а то је посао за антимонополску комисију која би требало озбиљније да почне да ради посао због којег постоји.